

Esipuhe vuotuiseseen kilpailuraporttiin 2023

Johtava varapuheenjohtaja ja kilpailuasioista vastaava komission jäsen Margrethe Vestager

Kaikkea vuonna 2023 tapahtunutta tarkastellessa on vaikea erottaa saavutuksiamme jatkuvan kriisitilan vaikutuksista. Globaalia pandemiaa seurasi välittömästi sota Ukrainassa, ja molemmat kriisit vaikuttivat toimintaympäristöön niin, että Euroopan komissio joutui jakamaan huomion yhtäältä jatkuvien kriisitoimenpiteiden ja toisaalta pidemmän aikavälin politiikkatavoitteissa edistymisen välillä.

Onneksi kykenimme kilpailupolitiikassa, kuten muillakin osa-alueilla, panostamaan molempiin. Kriiseihin liittyen kyseessä oli jälleen poikkeuksellinen vuosi valtiontukien valvonnassa: vuoden aikana tehtiin yli 200 valtiontukipäätöstä ensin covid-19-pandemian johdosta perustettujen valtiontuen tilapäisten kriisipuitteiden mukaisesti ja sittemmin – Venäjän hyökättyä Ukrainaan – tilapäisten kriisi- ja siirtymäpuitteiden mukaisesti. Jo ilman näitäkin valtiontukirintamalla oli kiireistä: valtiontukipäätöksiä tehtiin kaikkiaan yli 600.

Työkuorma oli melkoinen myös kilpailunrajoitusten ja kartellivalvonnan saralla. Annoimme näihin liittyen viisi päätöstä ja kuusi väitetiedoksiantoa ja suoritimme seitsemän yllätystarkastusta. Näihin kuului muutamia erityisen merkittäviä tapauksia, kuten sakot *Intel*-yhtymälle määräävän markkina-aseman väärinkäytöstä tietokoneiden prosessorien markkinoilla. Vuonna 2023 annettiin myös kaikkien aikojen ensimmäinen puolustussektorin kartellipäätös.

Yrityskeskittymien valvonnassa komission pitivät kiireisenä yritysostot ja yritysten yhdistymiset, joita oli kriisien myötä tavanomaista enemmän. Vuonna 2023 teimme 333 yrityskeskittymiin liittyvää päätöstä, joista 271 yksinkertaistettua menettelyä noudattaen. Komissio joutui puuttumaan 11 ehdotettuun yrityskauppaan ja kieltämään yhden ehdotetun yritysoston, eli *Booking*-yhtiön aikomuksen ostaa *eTraveli*. Omanlaatuisensa oli Illumina/GRAIL-tapaus. Vaikka komissio oli jo vuotta aiemmin kieltänyt kyseisen yrityskaupan, se työllisti edelleen kun jouduimme korjaavilla toimenpiteillä vaatimaan Illuminaa purkamaan liiketoimen.

Samanaikaisesti komissio jatkoi työtä toimikautensa alussa vuonna 2019 asettamiensa poliittisten prioriteettien parissa. Niihin kuuluu mm. digitaalinen siirtymä, jonka etenemistä pandemia on itse asiassa nopeuttanut. Siksi EU:ssa on entistä tärkeämpää laatia kiireellisesti tarvittavat toimintapolitiikat, jotta digimarkkinamme olisivat avoimet, kilpaillut ja turvalliset tavalla, joka palvelee eurooppalaisten kuluttajien ja yritysten etua. Ja oli kriisi tai ei, ilmastonmuutoksen vaikutukset alkavat näkyä käytännössä sekä Euroopassa että muualla maailmassa. Tarve siirtyä kohti nettonollaa on polttava.

Vuonna 2023 jatkettiin vastaavasti Euroopan yhteistä etua koskevien tärkeiden hankkeiden edistämistä. Kehittyneiden pilvi- ja reunalaskentateknologioiden tutkimusta, kehittämistä ja ensivaiheen teollista käyttöönottoa varten hyväksyttiin jopa 1,2 miljardin euron valtiontuet, joissa osallisina on seitsemän jäsenvaltiota ja 19 yritystä, niistä osa pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Tällaisilla uraauurtavilla hankkeilla mahdollistetaan merkittävät edistysaskeleet tiedonkäsittelyteknologiassa ja tuotetaan positiivisia kerrannaisvaikutuksia koko EU:lle.

Vihreässä siirtymässä kilpailupolitiikka ei luonnollisestikaan ole Euroopan komission keskeisin toimintaväline. Sillä on kuitenkin tärkeä rooli EU:n hiilidioksidipäästöjen leikkaamisessa. Vuonna 2023 tilapäisten kriisi- ja siirtymäpuitteiden sallimalla valtiontuella edistettiin EU:n hiilestä irtautumista ja ilmastopyrkimyksiä monin eri tavoin: Euroopan terästeollisuutta autettiin siirtymään uusiutuvan

vedyn käyttöön, panostettiin merituulivoimaan ja tuettiin hiilikaivostyöläisiä EU:n pyrkiessä irti fossiilisista polttoaineista. Julkaisimme myös uutta selventävää ohjeistusta yritysten horisontaalisesta yhteistyöstä eli siitä, miten ne voivat kilpailusääntöjä rikkomatta tehdä yhteistyötä toimialansa ympäristöjalanjäljen pienentämiseksi.

Vuonna 2023 saavutettiin myös merkittävää edistystä digimarkkinasäädöksen ja EU:n ulkopuolelta tulevia tukia koskevan asetuksen suhteen. Digimarkkinasäädöksen nojalla komissio nimesi kuusi digitaalista alustaa ns. portinvartijayrityksiksi, jotka kattavat yhteensä 22 ydinalustapalvelua. Asettamalla portinvartijoille joukon velvoitteita digimarkkinasäädös tuo niiden palveluja käyttäville kuluttajille ja yrityksille lisää valinnanvaraa ja -vapautta.

EU:n ulkopuolelta tulevia tukia koskevaa asetusta alettiin soveltaa vuonna 2023. Asetus auttaa tasaamaan toimintakenttää, kun on kyse EU:n ulkopuolelta erilaisia tukia saavista yrityksistä. Komissiolla on nyt valtuudet tutkia tällaisia tukia sen varmistamiseksi, että ne eivät vääristä kilpailua sisämarkkinoillamme. Jos vääristymiä esiintyy, komissio voi määrätä sakkoja, edellyttää tilanteeseen muutosta ja jopa estää tietyn yrityskaupan tai julkisen hankinnan.

Kaiken tämän ohella olemme lisäksi pyrkineet sujuvoittamaan menettelyjä ja sääntöjä, jotta niillä voidaan vastata tuleviin haasteisiin. Sillä vaikka vuosi 2023 olikin melkoista taiteilua ja tasapainottelua kriisinhallinnan ja politiikkatavoitteiden yhdistämisessä, tiedän, että haasteita riittää myös jatkossa. Olemme kuitenkin kyenneet osoittamaan kriisinsietokykymme tehtävässämme valvoa tuloksellisesti ja johdonmukaisesti kilpailusääntöjen noudattamista.

Olemme valmiita tulevaan.